

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Geen leerstandaarden zonder flexibele leertijd

Blok, H.

Publication date

2009

Document Version

Final published version

Published in

Didaktief

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Blok, H. (2009). Geen leerstandaarden zonder flexibele leertijd. *Didaktief*, 39(4), 26-27.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Geen leerstandaarden zonder flexibele leertijd

Invoering van leerstandaarden in het primair onderwijs brengt achterstandsscholen in grote problemen. Hun leerlingen zullen het vereiste niveau niet halen binnen de gestelde acht jaar. De oplossing: flexibele leertijd, betoogt Henk Blok.

Op 11 februari stuurde staatssecretaris Dijkema het actieplan *Zeer zwakke basisscholen* naar de Tweede Kamer. Het plan spreekt krachtige taal. Het aantal zeer zwakke scholen moet worden gehalveerd. Een van de maatregelen is dat scholen meer aandacht aan de leeropbrengsten besteden. De invoering van referentieniveaus ofwel leerstandaarden voor taal en rekenen zou scholen daarbij moeten helpen. Dit laatste was eerder al voorgesteld door de Commissie Meijerink. De commissie stelde voor om twee niveaus in te stellen, een fundamenteel niveau (te bereiken door alle leerlingen) en een streefniveau (te bereiken door leerlingen die meer kunnen). Referentieniveaus zijn in wezen niet veel anders dan vooraf vastgelegde toetscores die zoveel mogelijk leerlingen zouden moeten halen. Het idee van referentieniveaus is niet nieuw. Al in 1999 beval de Onderwijsraad de invoering van leerstandaarden aan ter verhoging van de leeropbrengsten. Inmiddels gaan de ontwikkelingen rap verder. Was het eerst de bedoeling dat scholen de referentieniveaus zouden gebruiken voor interne kwaliteitszorg, nu gaat waarschijnlijk ook de Inspectie ze gebruiken. In het in december 2008 naar

de Tweede Kamer gestuurde wetsvoorstel *Goed onderwijs, goed bestuur* wordt namelijk aangekondigd dat de Inspectie via een minimumnormering gaat controleren, of op een school de leeropbrengsten niet langdurig of ernstig tekortschieten.

STANDENONDERWIJS

Kernvraag bij de invoering van referentieniveaus en een bijbehorende minimumnormering is, of er differentiatie moet worden aangebracht naar de soort leerlingen. Gaan voor alle scholen, ongeacht hoeveel achterstands- of zorgleerlingen ze inschrijven, dezelfde normen gelden? Dat

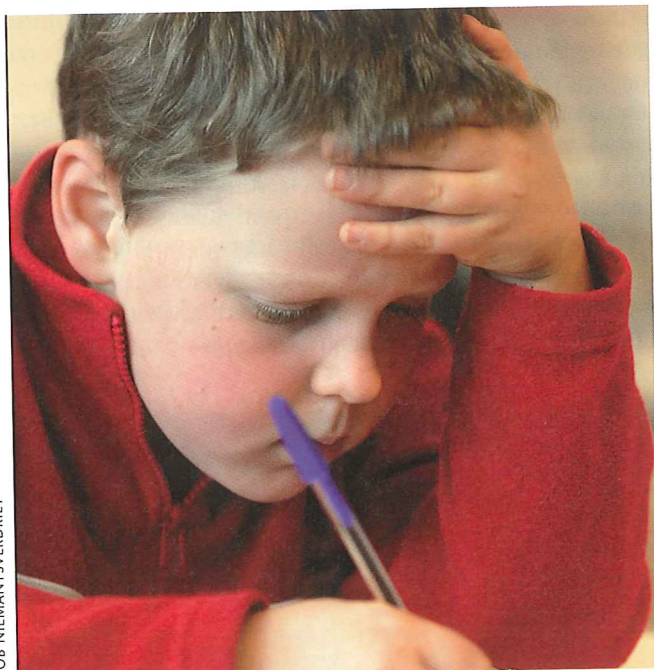
Bij gelijke leertijd verschillen de uitkomsten

zal voor scholen met veel allochtone leerlingen dramatisch uitpakken. Het is bekend dat zulke scholen maar heel weinig leerlingen hebben die na acht jaar het fundamentele niveau – het niveau dat volgens de ambities van Meijerink 85 procent van de leerlingen zou moeten bereiken – kunnen halen. Invoering van ongedifferentieerde referentieniveaus betekent dat scholen met veel achterstandsleerlingen in een onmogelijke positie terechtkomen.

Dit vooruitzicht is geen verrassing. In 2008 voerde het Cito een proefproject uit, waarbij leraren in gezamenlijk overleg referentieniveaus vaststelden voor medio groep 8. De betrokken leraren gaven naderhand aan dat de vastgestelde niveaus – die inderdaad ongedifferentieerd naar schoolsamenstelling waren – scholen met veel achterstandsleerlingen voor onoplosbare problemen zouden stellen.

Trouwens, het achterwege laten van een differentiatie in de referentieniveaus is voor de onderwijskwaliteit op scholen zónder achterstandsleerlingen eveneens ongunstig. Deze halen namelijk met hun leerlingen fluitend de referentieniveaus en ontnemen er geen stimulans aan om voor taal en rekenen een tandje bij te schakelen. Volgens de *Kwaliteitsagenda primair onderwijs* zouden ze dat echter wel moeten doen.

Maar ook als er wel een differentiatie zou worden aangebracht, valt er te vrezen voor een negatief bijeffect. Want hoe verkoop je ouders van achterstandsleerlingen dat de

ROB NIEMANTSVERDRIET

Leerlingen verschillen in benodigde leertijd.

school van hun kind lagere standaarden hanteert? Het lijkt verdacht veel op een geïnstitutionaliseerde vorm van het ouderwetse standenonderwijs. Een van de gevolgen die dreigt, is dat ouders zo'n school links laten liggen of hun kind van school halen. Zo worden scholen voor kansarme kinderen ook zelf kansarm.

PIJNLIJK

Er is een uitweg uit het dilemma van wel of geen gedifferentieerde standaarden. Die uitweg begint met de erkenning dat leerlingen verschillen in de leertijd die ze nodig hebben om vooraf vastgestelde doelen te bereiken. Wie thuis geen Nederlands spreekt, heeft meer tijd nodig om een zeker niveau van taalbeheersing in het Nederlands te realiseren. Wie daarentegen een taal- of rekentalent heeft, bereikt juist in korte tijd het vereiste niveau. Het dilemma ontstaat doordat het primair onderwijs er niet op is ingericht leerlingen een gedifferentieerde leertijd te bieden. Ondanks verschillen tussen leerlingen – in beginniveau en in talenten – duurt voor iedereen de basisschool precies even lang, namelijk 7520 uur. Natuurlijk, een extra uurtje taal of rekenen voor een zwakke leerling is niet ongewoon. Maar voor grote groepen leerlingen is een extra uurtje in de week niet genoeg. Die hebben één, soms zelfs twee extra leerjaren nodig om de referentiestandaarden te realiseren. Dat valt af te leiden uit zorgvuldige schattingen van de omvang van onderwijsachterstanden.

Het is een in onderzoek al vaak bevestigd fenomeen: bij een gelijke leertijd zullen de uitkomsten verschillen. En ook het omgekeerde is waar: om een gelijke uitkomst te realiseren, is een ongelijke leertijd nodig. Anders gezegd, om alle leerlingen de gelegenheid te bieden de afgesproken referentieniveaus te halen, moeten we scholen in staat stellen om de leertijd te variëren.

Het huidige achterstandenbeleid komt hieraan niet tegemoet. Het biedt leerlingen in de praktijk vooral *gelijke kansen op ongelijke resultaten*, zo leren evaluaties van het onderwijsvoorrangsbeleid. Deze karakterisering geldt voor scholen evenzeer als voor leerlingen. Want ook scholen hebben ongelijke kansen om de referentieniveaus bij hun leerlingen te realiseren.

Tot slot, het wetsvoorstel *Goed onderwijs, goed bestuur* vertoont een voor ouders en leerlingen pijnlijke omissie. Het stelt falende scholen onder curatele, maar het voorziet er niet in dat de leerlingen die van zo'n school het slachtoffer zijn alsnog in de gelegenheid worden gesteld de referentieniveaus te halen. Dat kan via schakelklassen, maar ook andere opties zoals de zomerschool of huiswerkbegeleiding zijn denkbaar. Ook in dit verband wordt duidelijk dat aan een flexibilisering van de leertijd niet valt te ontkomen.

Henk Blok is als onderzoeker verbonden aan het SCO-Kohnstamm Instituut van de Universiteit van Amsterdam. h.blok@uva.nl

advertentie

12 juni 2009 Jaarbeurs Utrecht

Mission 9

Het geheim van het kernkwadrant

Wilt je samen op school werken aan kernkwaliteiten, zelfkennis en zelfvertrouwen? Kom dan naar de eendaagse conferentie voor iedereen in het basis- en voortgezet onderwijs en maak kennis met het Kernkwadrant® van Daniel Ofman.

Programma

- Introductie Kernkwadrantenspel en Mission 9 door Daniel Ofman van Core Quality BV.
- Mission 9 in het onderwijs, door schoolleider Jos Clout.
- Voorbeelden van werk- en spelvormen voor het onderwijs.
- Aan de slag met Mission 9: keuze uit diverse workshops over het werken met kernkwaliteiten, met leerlingen in PO of VO, met ouders of in het eigen team.

Kosten en deelname

Deelname kost € 225,- per persoon, inclusief lunch en borrel. Schrijf je in via www.centrumvoornascholing.nl/mission9

Informatie

Centrum voor Nascholing
Amsterdam
Debby Jenner • 020 525 1490
djenner@cna.uva.nl

'BELEEF EEN VAN DE GROOTSTE AVONTUREN VAN JE LEVEN...ONTDEK JE KRACHT, TALENT EN KWALITEITEN.'